

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗОНУВАННЯ ТА ЕСТЕТИЧНА ОЦІНКА ШТУЧНИХ ЗАПОВІДНИХ ПАРКІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

К. Г. Покотилова, аспірант*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mails: kamilapg@ukr.net

***Анотація.** Мережу штучних заповідних парків Рівненщини складають 24 об'єкти, які належать до чотирьох категорій природно-заповідного фонду. Серед них найбільш представленими є парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва (12 об'єктів) та пам'ятки природи (9 об'єктів). У Рівненській області функціонують один дендрологічний та один зоологічний парки. Здійснено модельне функціональне зонування для території Млинівського парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва, де відповідно до законодавства виділено експозиційну, наукову, заповідну й адміністративно-господарську функціональні зони. Загальна площа парку 25 га, з яких експозиційна зона склала 68 %. Наукову функціональну зону виділено у північній частині парку, вона охоплює 17 % території парку. Під заповідну зону відведено ділянку, яка займає десяту частину від загальної площі парку і охоплює територію із насадженнями раритетних видів та віковими деревними рослинами. Адміністративно-господарська зона займає найменшу частку площі – 5 %. Задля визначення комплексної оцінки території проведено оцінку естетичності ландшафтів, деревних насаджень, закритих і відкритих просторів та композиційних акцентів. Результати естетичної оцінки показали найвищу привабливість ландшафтів Млинівського та Великомежирицького парків-пам'яток садово-паркового мистецтва серед усіх штучних заповідних парків дослідженого адміністративного регіону.*

***Ключові слова:** заповідні парки, види деревних рослин, дендрофлора, деревні насадження, функціональна зона, естетичність ландшафтів.*

Актуальність. Для належного функціонування природоохоронних об'єктів обов'язковою умовою є розробка відповідної організації території, тобто виділення функціональних зон. Це необхідно, насамперед, задля забезпечення збереження, відтворення та подальшого рекреаційного використання природних ресурсів. Також важливою є диференційована можливість оптимального доступу відвідувачів до паркового середовища з

* Науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Попович С. Ю.

найбільшою пізнавальною та оздоровчою метою і водночас без завдання ними шкоди для біорізноманіття, оскільки штучні заповідні парки (ШЗП) виконують природоохоронну, освітню, просвітницьку, наукову та інші функції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розробкою функціонального зонування та дослідженням естетичності парків різних регіонів України займались чимало вітчизняних учених. Зокрема, В. П. Брусак і М. А. Майданський [1]; Г. С. Остапенко [9]; В. Сай і Ю. Хавар [14]; А. І. Кушнір, О. А. Суханова і Ю. Ю. Снігир [6]; С. Ю. Попович [11; 12], К. Г. Покотилова і А. А. Дзиба [9], А. А. Дзиба і О. В. Щербуняєва [4] та інші розробляли функціональне зонування об'єктів природно-заповідного фонду України різних категорій. Естетичну оцінку паркових територій здійснювали А. С. Чонгова [15], Ф. Ф. Марков, А. В. Вишневський [8], Т. В. Дерев'янка і Л. М. Гомля [3] та інші.

Мета дослідження – розробка функціонального зонування та проведення естетичної оцінки ШЗП Рівненщини. **Об'єкт досліджень** – мережа ШЗП Рівненської області (РО), яка складена з парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (ППСПМ) (12 об'єктів), пам'яток природи (9), дендрологічного (1) та зоологічного (1) парків.

Матеріали та методи досліджень. Матеріалами слугували списки видового складу рослин насаджень ШЗП РО в цілому та раритетних видів і вікових деревних рослин зокрема [5]. При розробці функціонального зонування керувалися Законом України «Про природно-заповідний фонд України» (1992) та науковими підходами, які опубліковано у наведених вище виданнях. Прокладання меж функціональних зон наносилося на картооснову територій ШЗП. Оцінку естетичності насаджень проводили за методикою В. П. Кучерявого [6]. Естетичну оцінку садово-паркових ландшафтів здійснювали за методикою Л. Н. Вдовюк та А. А. Мотошиної [2]. Під час визначення рівня естетичності композиційних акцентів насаджень опирались на праці В. М. Прокопчука, І. С. Нейко та В. В. Монарха [13], В. П. Шлапака та О. Ю. Марної-Куцої [16]. Схема оцінювання естетичності закритих та

відкритих просторів була розроблена автором і полягає у оцінці восьми критеріїв паркових територій. Кожен із них оцінювався від 1 до 5 балів, де чим вищий показник, тим вища їх естетичність. Додавши отримані бали знайшли середнє арифметичне. Отриманим балам відповідали оцінки: від 4 до 5 балів – «відмінно», 3,5-4 бали – «дуже добре», 3-3,5 бали – «добре», 2-3 бали – «задовільно», 1-2 бали відповідали оцінці «погано».

Результати досліджень та їх обговорення. Для різних об'єктів ПЗФ залежно від їх категорії існують певні особливості розробки функціонального зонування, що зумовлено завданнями, які повинні виконувати дані об'єкти. Відповідно до законодавства на територіях досліджуваних об'єктів, які належать до трьох категорій ШЗП (ППСПМ, ПП, ДП) виділено чотири функціональні зони: експозиційну, наукову, заповідну й адміністративно-господарську. Варто зазначити, що майже такі ж зони виділяють на територіях зоологічних парків, у яких замість заповідної виокремлюють рекреаційну зону.

Розробку функціонального зонування представимо на прикладі Млинівського ППСПМ як найбільш репрезентативного у РО. Територія парку займає площу 25 га та характеризуються наявністю цінних деревних насаджень, а також наявністю водойм, фонтанів, пасіки, краєзнавчого музею та Млинівського державного технологічного-економічного коледжу. Як зазначалось вище, на території ППСПМ законодавчо мають бути виділені чотири функціональні зони (рис. 1).

Експозиційна зона займає найбільшу площу (17 га) і слугує для досягнення оздоровчої, виховної, пізнавальної мети. Насадження в цій зоні вирізняються особливо різноманітністю видового складу і типів посадок. Виділена зона включає й вхідну територію. Визначне місце займають водойми, адже вони не тільки створюють мальовничі видові точки, а також придатні для прогулянок на окремих типах водяного транспорту, що сприяє релаксації здоров'я відвідувачів.

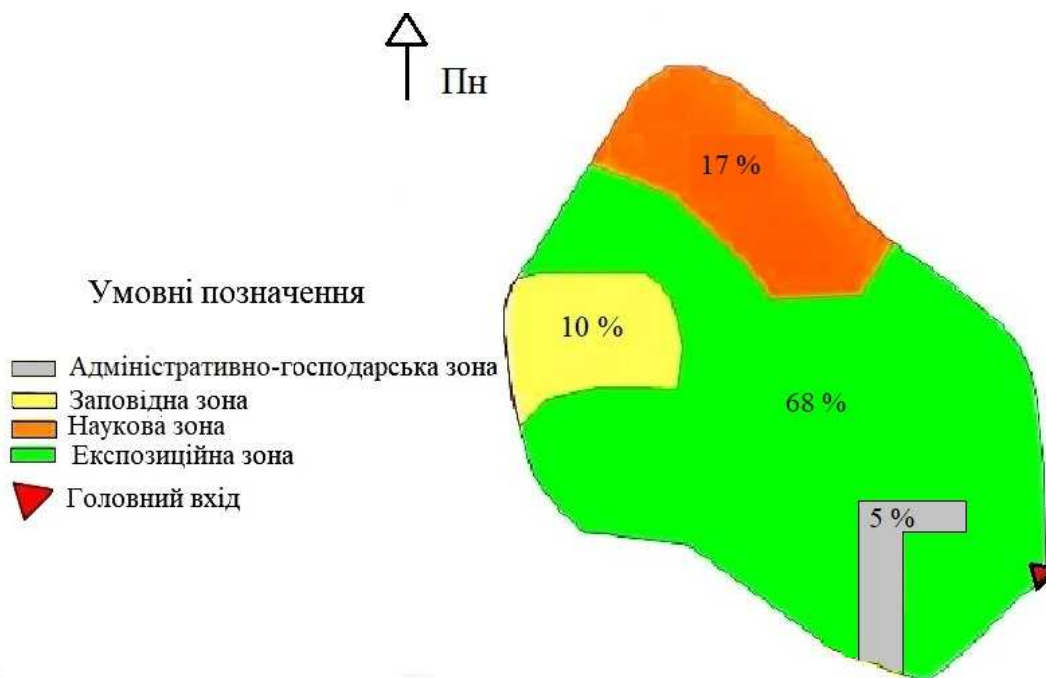

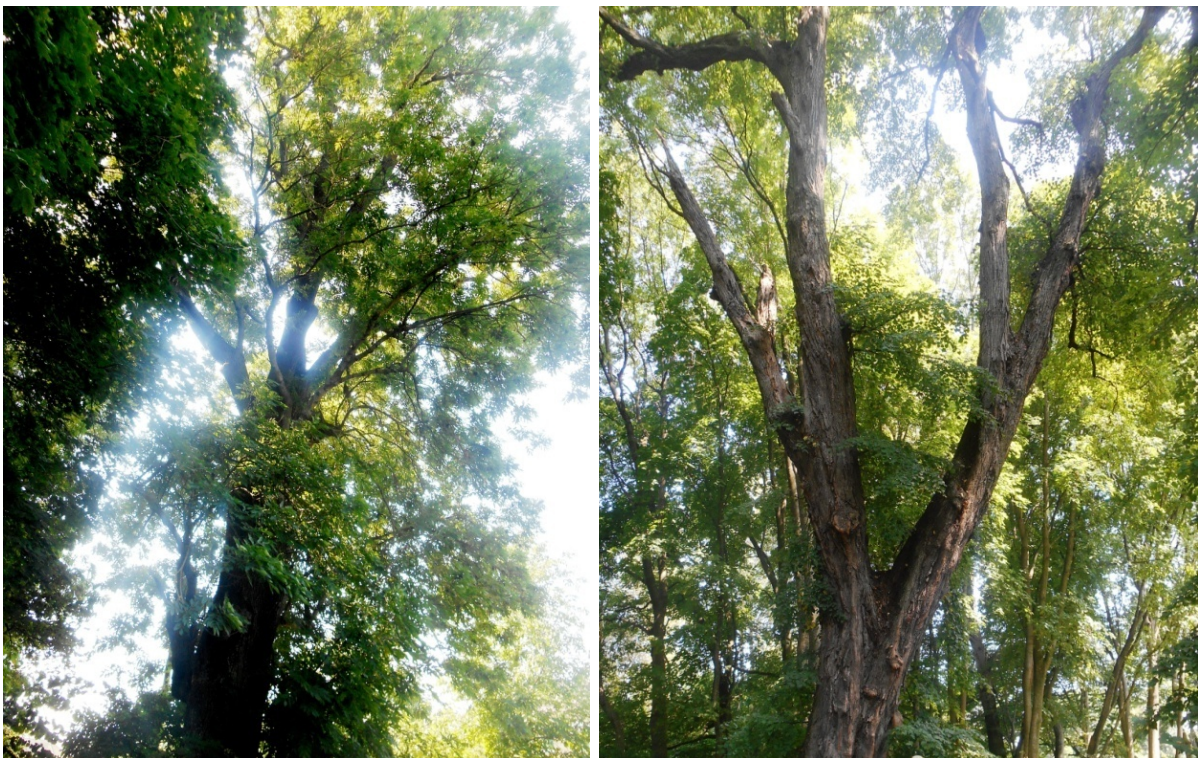
Рис. 1. Схема функціонального зонування території Млинівського ППСМ

Ще однією особливістю цієї зони є доріжка вздовж берегової лінії річки Ікви, з якої відкривається надзвичайно захоплюючий пейзаж. Оскільки на території парку розташовано навчальний заклад, тому з'явиться можливість відпочинку студентів у цій зоні. Водночас важливим має бути створення атмосфери, яка спрямовується на ентузіазм та натхнення, а також відновлює та врівноважує психоемоційний стан рекреантів. Для виконання такого завдання одним із елементів є фонтан із бароковими скульптурами в поєднанні з насадженнями із *Catalpa bignonioides* Walter, *Picea abies* (L.) H.Karst., *Thuja occidentalis* L., а також низки декоративних форм деяких видів рослин. Вони притягують погляд та сприяють покращенню психоемоційного стану людей. Загалом експозиційна зона придатна для рекреації відвідувачів різної вікової категорії й інтересів та спрямована задовольнити потреби у спогляданні природного середовища та елементів садово-паркового мистецтва.

Наукова зона запланована на території площею 4,25 га у північній частині парку поряд із експозиційною зоною. Її основне завдання – це проведення наукових досліджень, тому вхід суворо обмежений та можливий тільки для наукових працівників та студентів, які тут проводять польові

дослідження. Розташування обґрунтовується наявністю місця для створення експериментальної ділянки, колекцій рослин тощо. Також немало роль відіграє віддаленість цієї зони від людних місць, оскільки це допомагає обмежити доступ відвідувачів.

Заповідна зона займає 2,5 га. Вона виконує завдання збереження у заповідному режимі найбільш цінних куточків флори, деревних насаджень та природних комплексів, де протікають процеси відновлення корінного рослинного покриву [12]. Цю функціональну зону виділено у північно-західній частині парку, де зосереджено природні і штучні популяції автохтонних видів деревних рослин (*Acer platanoides* L., *Acer pseudoplatanus* L., *Carpinus betulus* L., *Fraxinus excelsior* L., *Tilia cordata* Mill. та інші. Доцільність виділення заповідної зони у цій частині парку пояснюється ще й наявністю тут вікових деревних рослин *Fraxinus excelsior* та *Tilia cordata* (рис. 2). Віддаленість цієї зони від центральної частини парку сприятиме зменшенню кількості відвідувачів та відповідно кращому збереженню видів заповідних рослин.

**Рис. 2. Вікові *Fraxinus excelsior* і *Tilia cordata*
на території Млинівського ППСПМ**

Для зручності проведення господарської діяльності, *адміністративно господарська* зона розташована неподалік від другорядного входу. Її площа становить 1,25 га. До цієї зони увійшли ділянки господарського призначення: пасіка, госпдвір і будівлі коледжу, музею із територією навколо них тощо.

Під час проведення естетичної оцінки парків виявлено, що важливу роль відіграють природні умови регіону дослідження. Адже підбір та стан рослин для формування культивованої дендрофлори великою мірою залежить від кліматичних умов, характеру рельєфу, переважання типів ґрунтів тощо. Клімат РО помірно-континентальний і середньомісячна температура повітря влітку становить $+17,6^{\circ}\text{C}$, а в зимовий період $-4,4^{\circ}\text{C}$. Рельєф території переважно рівнинний, а за висотою над рівнем моря в порівнянні з іншими областями України територія Рівненщини вважається найнижчою. До переважаючих типів ґрунтів відносяться дерново-підзолисті, опідзолені, чорноземи типові, чорноземи і дерново-карбонатні ґрунти, дернові оглеєні, лучні та чорноземно-лучні та болотні. Тобто, природні умови досліджуваної області є сприятливими для зростання та нормального розвитку як для автохтонних так і для значної кількості екзотичних видів рослин. Це дає змогу створювати різні типи здорових насаджень та, відповідно, естетично цінні композиції.

Естетичність насаджень деревних рослин визначали за методикою В. П. Кучерявого (1981), оцінюючи таксаційно-фітоценотичну та емоційні ознаки. Визначено, що більшість із них на територіях ШЗП РО має II естетичний клас, що відповідає середньому естетичному показнику. Таку оцінку отримали ЗП, ПП, ДП та частина ППСМ (вісім об'єктів). Низьку оцінку (III клас) насаджень визначено для п'яти ППСМ.

Задля проведення загальної оцінки естетичності території парків необхідним етапом є також визначення та оцінка композиційних акцентів їх насаджень. Такими елементами можуть виступати різні типи посадок. Рівень їх естетичності залежить не тільки від якісного стану рослин, а й від правильно обраного типу насадження, вдалого підбору видів рослин для їх створення, доречно вибраного положення розташування та підтримання загальної ідеї. Ці

фактори впливають на сприйняття композицій відвідувачами. Дослідивши ШЗП РО визначено, що найвиразніші акценти деревних композицій у об'єктів категорії ППСМ: Клеванському, Млинівському, Тучинському, Олександрійському, Острожецькому, Рівненському парку імені Т. Г. Шевченка і Новоставському дендропарку. Серед них найвищий показник (4 бали) естетичної оцінки композиційних акцентів має Клеванський ППСМ, де біля храму православної церкви виявлено солітер *Betula pendula*. Рослина надзвичайно гармонійно вписується до архітектури будівлі, підкреслюючи її висоту. Гармонійне поєднання кольорів стовбура дерева та стін будівлі сприяє цілісності сприйняття ландшафтної композиції, від якої загалом виникають приємні суб'єктивні відчуття.

На території старовинного Млинівського ППСМ знаходиться величний віковий *Ulmus glabra* Huds. – основний акцент насадження. Солітер розташований поблизу палацу (нині музею) і вказує на історичну важливість цього місця. Перголи із *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch. також виступають акцентами, що створюють «домашній» затишок і комфорт біля заднього фасаду навчального корпусу коледжу. У період плодоношення акцентом також виступає *Sorbus aucuparia* L., яка росте біля головного входу в парк. Плоди прикрашають дерево і воно виглядає дуже святково. Усі ці композиційні акценти отримали високу оцінку (3,5 бали) за рахунок відмінного стану рослин і влучного висвітлення ідейних задумів окремих зон парку.

Також до найефектніших акцентів насаджень віднесено солітери *Fraxinus pennsylvanica* Marshall та *Robinia pseudoacacia* L. на території Тучинського ППСМ. Перше дерево приваблює потужним стовбуром, а друге привертає увагу завдяки ажурній кроні та своєму розташуванню, гармонійно вписуючись у складний рельєф території (рис. 3).

Як відомо, визначну роль має вплив насаджень парку на психоемоційний стан відвідувачів. У цьому аспекті має значення чергування та співвідношення різних типів простору, а саме закритого, напіввідкритого та відкритого.

Залежно від концептуальної ідеї парку чи його частини завдяки такому прийому паркобудівництва можна викликати гнітючий, збуджений, піднесений, заспокійливий, хвилюючий, радісний чи інші емоційні стани у відвідувачів.

Естетичність паркових просторів визначали за такими критеріями: стан рослин, захищеність території, гармонія природних і антропічних об'єктів, відтворення мальовничих пейзажів, підпорядкованість загальній ідеї парку, наявність водних об'єктів тощо.

Рис. 3. Приклад композиційних акцентів *Sorbus aucuparia* (зліва) та *Ulmus glabra* (справа) у насадженнях Млинівського ППСПМ

В основному на досліджуваних територіях паркові простори відповідають більшості із цих критеріїв. Найвищий естетичний показник, який відповідає оцінці «відмінно», мають Рівненський ЗП, Олександрійський, Млинівський та Великомежиріцький ППСПМ, а також такі ПП: Володимирецький парк, Висоцький та Радивилівський дендропарки. Дещо нижчий клас естетичної оцінки, який відповідає оцінці «дуже добре», паркових просторів у

Березнівському ДП; парках категорії ППСМ: Гощанському, Зірненському. Клеванському, Острожецькому, Рівненському, Новоставському дендропарку; а також категорії ПП: Зарічненському парку, Більському Сарненському та Рокитнівському дендропарках. У п'яти парках естетичність просторів відповідає оцінці «добре». Це Городоцький ППСМ і такі ПП: Парк Антонівка, Мізоцький, Тучинський парки і Дендропарк Острозького держлісгоспу. У ПП Трипутнянський парк оцінка закритих і відкритих просторів показала результат з оцінкою «погано».

Для оцінки естетичності паркових ландшафтів використовували такі критерії: контрастність ландшафтів, кольорова гама, глибина перспективи, наявність водойм, залісненість, ступінь антропізації природних ландшафтів та наявність символічних об'єктів. Відповідно до прийнятої методики Л. Н. Вдовюк та А. А. Мотошиної розраховано значення пейзажно-естетичної цінності ландшафтів, які розподіляються на чотири групи. До першої групи відносяться найцінніші ландшафти (10-20 балів), до другої – високоцінні (10-14), до третьої – середньої цінності (5-9), до четвертої – малоцінні (1-4). Оцінку ландшафту проводили для кожного досліджуваного парку окремо. За результатами досліджень виявлено, що естетично найцінніші ландшафти у межах територій Млинівського та Великомежирицького ППСМ (по 16 балів). До високоцінних належать Березнівський ДП, Рівненський ЗП, п'ять ППСМ та шість ПП. До категорії із малоцінними пейзажно-естетичними ландшафтами віднесено дев'ять парків, із них шість ППСМ і три ПП.

У результаті комплексної естетичної оцінки ШЗП РО виявлено, що значна частина парків середньо приваблива для відвідувачів. Однак є парки, які мають найвищу естетичну оцінку, зокрема першість має Млинівський ППСМ, на другому місці – Великомежирицький ППСМ. Також варто зазначити, що ці об'єкти відносяться до старовинних парків, у яких були розбудовані панські маєтки, що збереглися до сьогодення. Завдяки хорошому стану насаджень та закономірності поєднання різних елементів садово-паркового ландшафту, що створює відчуття гармонії, також висока естетична оцінка присвоєна

Олександрійському ППСПМ. Дещо нижчі показники естетичної цінності мають Рівненський ЗП та ПП Висоцький дендропарк. Зазвичай, перший парк особливо вирізняється відчуттям єдності антропічних та природних об'єктів, що є одним із вагомих критеріїв естетичності ШЗП.

Висновки

Під час розроблення функціонального зонування територій ППСПМ і ДП РО необхідно виділяти такі легітимні функціональні зони: експозиційну, наукову, заповідну й адміністративно-господарську. У запропонованому нами варіанті функціонального зонування території Млинівського ППСПМ найбільша частка площі виділена під експозиційну зону (68 % від загальної площі парку), друга за площею – наукова зона (17 %), частка площі виділеної під заповідну зону складає 10 %, адміністративно-господарська зона займає лише 5 % від загальної площі парку. У результаті проведеної естетичної оцінки ШЗП РО найвищі показники отримали Млинівський та Великомежирицький ППСПМ, гармонійність ландшафтів яких є історично закономірною.

Список використаної літератури

1. Брусак В. П., Майданський М. А. Функціональне зонування національних природних та регіональних ландшафтних парків Карпатського регіону: сучасний стан, методи і методологія реалізації. *Вісник Львівського університету*. 2013. Вип. 41. С. 50-69.
2. Вдовюк Л. Н., Мотошина А. А. Методические приемы оценки эстетических свойств ландшафтов Тюменской области. *Вестник Тюменского государственного университета*. 2013. Вып. 4. С. 58-66.
3. Дерев'янка Т. В., Гомля Л. М. Декоративна та ландшафтно-естетична оцінка деревних насаджень Полтавського міського парку. *Біологія та екологія*. 2017. Том 3 (1–2). С. 20-27.
4. Дзиба А. А., Щебуняєва О. В. Цінність та функціональне зонування парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва "Копилівський" (Київська область). *Лісове і садово-паркове господарство*. 2017. Вип. 12. С. 6-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgoc_2017_12_6
5. Закон України "Про природно-заповідний фонд України" від 16.06.1992 N 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
6. Кучерявий В.П. Зеленая зона города. Киев: Наук. думка, 1981. 248 с.
7. Кушнір А. І., Суханова, О. А., Снігир Ю. Ю. Етапи становлення та сучасний стан насаджень парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва

місцевого значення "Жорнівський". *Лісове і садово-паркове господарство*. 2015. Вип. 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgos_2015_7_7

8. Марков Ф. Ф., Вишневецький А. В. Комплексна оцінка парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва імені Миклухо-Маклая. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23(2). С. 41- 46.

9. Остапенко Г. С. Функціональне зонування Жорнівського парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва та його основні фітоценокомпозиції. 2013. 103 с. URL: <http://elibrary.nubip.edu.ua/node/17988>.

10. Покотилова К. Г., Дзиба А. А. Функціональне зонування та цінність парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва "Байрак" (Волинська область). *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Лісівництво та декоративне садівництво*. 2016. Вип. 238. С. 184-195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_lis_2016_238_23

11. Попович С. Ю. Рекогносцирувальне виділення функціональних зон проєктованого Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника. *Вісник Національного науково-природничого музею*. 2015. Вип. 13. С. 93-100.

12. Попович С. Ю., Корінько О. М., Клименко Ю. О. Заповідне паркознавство. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 320 с.

13. Прокопчук В. М., Нейко І. С., Монарх В. В. Оцінка стану та перспективи реконструкції деревних насаджень музею-садиби М. І. Пирогова, м. Вінниця. *Сільське господарство та лісівництво*. 2016. Вип. 4. С. 162-169.

14. Сай В., Хавар Ю. Особливості функціонального зонування земель природно-заповідних територій. *Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва*. 2013. Вип. 1 (25). С. 145-149.

15. Чонгова А. С. Просторово-композиційна організація та естетична оцінка Парку Енергетиків міста Запоріжжя. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23 (2). С. 96-102.

16. Шлапак В. П., Марно-Куца О. Ю. Критерії комплексної оцінки сучасного стану та збереженості історичних парків Черкащини. *Лісове і садово-паркове господарство*. 2014. Вип. 5. С. 5-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgos_2014_5_13

References

1. Brusak, V. P., Maidanskyi, M. A. (2013). Funktsionalne zonuvannia natsionalnykh pryrodnykh ta rehionalnykh landshaftnykh parkiv Karpatskoho rehionu: suchasnyi stan, metody i metodolohiia realizatsii [The functional zoning of Carpathian region national nature parks and regional landscape parks: the current condition, methods and methodology of realization]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. 41, 50–69.

2. Chonhova, A. S. (2013). Prostorovo-kompozytsiina orhanizatsiia ta estetychna otsinka Parku Enerhetykiv mista Zaporizhzhia [Regional-composite

organization and aesthetic valuation of the energetic park in Zaporizhzhia]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 23.2, 96-102.

3. Derevianko, T. V., Homlia, L. M. (2017). Dekoratyvna ta landshaftno-estetychna otsinka derevnykh nasadzhenn poltavskoho miskoho parku [Decorative and landscape aesthetic evaluation of tree plantations of Poltava city park]. *Biologhiia ta ekolohiia*. 3.1–2, 20-27.

4. Dzyba, A. A., Shchebuniaieva, O. V. (2017). Tsinnist ta funktsionalne zonuvannia parku-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva "Kopylivskiy" (Kyivska oblast) [Value and functional zoning of the park-monuments of landscape art "Kopylovskiy" (Kyiv region)]. *Lisove i sadovo-parkove hospodarstvo*. 12, 6 -26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgoc_2017_12_6

5. Kucheryavii V.P. Zelenaya zona goroda [Green area of the city]. Kiev: Nauk. dumka, 1981. 248 s.

6. Kushnir, A. I., Sukhanova, O.A., Snihr, Yu. Yu. (2015). Etapy stanovlennia ta suchasnyi stan nasadzhenn parku-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva mistsevoho znachennia "Zhornivskiy" [Stages of formation and current state of plantings of the park-monument of garden and park art of local significance "Zhornivskyi"]. *Lisove i sadovo-parkove hospodarstvo*. 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgoc_2015_7_7

7. Markov, F. F., Vyshnevskiy, A. V. (2013). Kompleksna otsinka parku-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva imeni Myklukhy-Maklaia [Comprehensive assessment of the park-monument of garden and park art named after Miklouho-Maclay]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 23.2, 41- 46.

8. Ostapenko, H. S. (2013) Funktsionalne zonuvannia Zhornivskoho parku-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva ta yoho osnovni fitotsenokompozytsii [Functional zoning of Zhornivsky park-monuments of garden and park art and its main phytocenocompositions]. 103. URL: [http:// elibrary.nubip.edu.ua/node/17988](http://elibrary.nubip.edu.ua/node/17988).

9. Pokotylova, K. H., Dzyba, A. A. (2016). Funktsionalne zonuvannia ta tsinnist parku-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva "Bairak" (Volynska oblast) [Zoning and the value of the park-monument of landscape art "Bayrak" (Volyn oblast)]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii: Lisivnytstvo ta dekorativne sadivnytstvo*. 238, 184-195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_lis_2016_238_23

10. Popovych, S. Yu. (2015). Rekognostsyruvalne vydilennia funktsionalnykh zon proektovanoho Chornobylskoho radiatsiinoekolohichnoho biosferneho zapovidnyka [Reconnaissance Identification of Functional Zones of the Projected Chornobyl Radiation-Ecological Biosphere Reserve]. *Visnyk Natsionalnoho naukovo-pryrodnychoho muzeiu*. 13, 93-100.

11. Popovych, S. Yu., Korinko, O. M., Klymenko, Yu. O. (2011). Zapovidne parkoznavstvo. Navchalnyi posibnyk [Reserved park science. Tutorial]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. 320.

12. Prokopchuk, V. M., Neiko, I. S., Monarkh, V. V. (2016). Otsinka stanu ta perspektyvy rekonstruktsii derevnykh nasadzhenn muzeiu-sadyby M.I. Pyrohova, m. Vinnytsia [Evaluation of condition and reconstruction perspectives of trees

plantations in Pirogov museum estate, Vinnitsa]. Silske hospodarstvo ta lisnytstvo. 4, 162-169.

13. Sai, V., Khavar, Yu. (2013). Osoblyvosti funktsionalnoho zonuвання zemel pryrodno-zapovidnykh terytorii [Features functional zoning of protected areas]. Suchasni dosiahnennia heodezychnoi nauky ta vyrobnytstva. 1.25, 145-149.

14. Shlapak, V. P., Marno-Kutsa, O. Yu. (2014). Kryterii kompleksnoi otsinky suchasnoho stanu ta zberezhenosti istorichnykh parkiv Cherkashchyny [Criteria for a comprehensive assessment of the current state and preservation of historical parks in Cherkasy region]. Lisove i sadovo-parkove hospodarstvo. 5, 5-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgoc_2014_5_13

15. Vdovyuk, L. N., Motoshina, A. A. (2013). Metodicheskie priemy otsenki esteticheskikh svoystv landshaftov Tyumenskoy oblasti. Vestnik Tyumenskogo gosudarstvennogo universiteta [Methodological methods for assessing the aesthetic properties of the landscapes of the Tyumen region]. 4, 58-66.

16. Zakon Ukrainy "Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy" vid 16.06.1992 N 2456-XII [Law of Ukraine "On the Natural Reserve Fund of Ukraine" type 16.06.1992 N 2456-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ ЗОНИРОВАНИЕ И ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ИСКУССТВЕННЫХ ЗАПОВЕДНЫХ ПАРКОВ РОВЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

К. Г. Покотилова

***Аннотация.** Сеть искусственных заповедных парков Ровенской области составляют 24 объекта, принадлежащих к четырем категориям природно-заповедного фонда. Среди них наиболее представленными являются парки-памятники садово-паркового искусства (12 объектов) и памятники природы (9 объектов). В Ровенской области функционируют один дендрологический и один зоологический парки. Осуществлено модельное функциональное зонирование для территории Млиновского парка-памятника садово-паркового искусства, где в соответствии с законодательством выделено экспозиционную, научную, заповедную и административно-хозяйственную функциональные зоны. Общая площадь парка 25 га, из которых экспозиционная зона составила 68%. Научную функциональную зону выделено в северной части парка, она охватывает 17% территории парка. В заповедную зону отведено участок, занимает десятую часть от общей площади парка и охватывает территорию с насаждениями раритетных видов и вековыми древесными растениями. Административно-хозяйственная зона занимает наименьшую долю площади – 5%. Для определения комплексной оценки территории проведена оценка эстетичности ландшафтов, древесных насаждений, закрытых и открытых пространств и композиционных акцентов. Результаты эстетической оценки показали самую высокую привлекательность ландшафтов Млиновского и Великомежирицкого парков-памятников садово-паркового искусства среди всех искусственных заповедных парков исследованного административного региона.*

***Ключевые слова:** заповедные парки, виды древесных растений, дендрофлора, древесные насаждения, функциональная зона, эстетичность ландшафтов.*

FUNCTIONAL ZONING AND AESTHETIC ASSESSMENT OF ARTIFICIAL PROTECTED PARKS OF RIVNE REGION

K. H. Pokotylova

Abstract. *The network of artificial protected parks of Rivne region consists of 24 objects, which belong to four categories of nature reserve fund. Among them, the most represented are parks-monuments of garden and park art (12 objects) and natural monuments (9 objects). There is one dendrological and one zoological park in Rivne region. Model of functional zoning has been carried out for the territory of Mlyniv Park, a monument of garden and park art, where, in accordance with the legislation, expository, scientific, protected and administrative-economic functional zones have been allocated. The total area of the park is 25 hectares, of which the exhibition area is 68%. The scientific functional zone is allocated in the northern part of the park, it covers 17% of the park territory. The protected area includes a plot that occupies one tenth of the total area of the park and covers an area with plantations of rare species and age-old woody plants. The administrative-economic zone occupies the smallest share of the area – 5%. In order to determine a comprehensive assessment of the territory, an assessment of the aesthetics of landscapes, tree plantations, indoor and outdoor spaces and compositional accents was conducted. The results of the aesthetic evaluation showed the highest attractiveness of the landscapes of Mlynivsky and Velykomezhyrsky parks-monuments of garden and park art among all artificial protected parks of the studied administrative region.*

Key words: *protected parks, species of woody plants, dendroflora, tree plantations, functional zone, aesthetics of landscapes.*